

Heilbrigðisráðuneytið
Svandís Svavarsdóttir ráðherra
Skógarhlíð 6
105 Reykjavík

Reykjavík, 25. nóvember 2020

Efni: Tillögur starfshóps um útfærslu neyzlustýringarskatts

Félag atvinnurekenda (FA) vísar til skýrslu starfshóps heilbrigðisráðuneytisins um útfærslur á innleiðingu aðgerðaáætlunar um beitingu efnahagslegra hvata til eflingar lýðheilsu, sem birtist á vef ráðuneytisins 11. nóvember síðastliðinn. FA vísar enn fremur til erinda sinna til ráðherra dags. 9. maí 2018, 27. júní 2019, 7. nóvember 2019 og 26. júní 2020. Eingöngu einu þessara erinda var svarað, en 24. júlí 2019 barst í tölvupósti svar við erindi félagsins frá 27. júní sama ár.

Í skýrslu starfshópsins er sett fram tillaga um nýja skattlagningu; vörugjald á sumar sykraðar vörur og ýmsar ósykraðar sem á að ná þeim árangri að smásöluverð umræddra vara hækki um 20%. Ekki þarf að hafa mörg orð um að hér er um afar íþyngjandi inngríp stjórnvalda í viðskipti að ræða og mikilvægt að áform stjórnvalda byggi á sem réttustum upplýsingum og gögnum, en FA telur talsvert vanta upp á áreiðanleika og gegnsæi gagna starfshópsins. Félagið telur tillögur hópsins jafnframt að mörgu leyti mótsagnakenndar og órókréttar, mismuna vörum og atvinnugreinum og að afar snúið verði að hrinda þeim í framkvæmd. Athugasemdir félagsins eru eftirfarandi.

I. Eru gögnin áreiðanleg – og aðgengileg?

Í bréfi FA til ráðherra 9. maí 2018 var vísað til tillagna Landlæknisembættisins um skatt á gosdrykki sem greint var frá á vef ráðuneytisins daginn áður. Ein af forsendum embættisins var að um þriðjungur af viðbættum sykri í mataræði landsmanna kæmi úr gosdrykkjum. Jafnframt var því haldið fram að neyzla landsmanna á sykruðum gosdrykkjum væri meiri en annarra norrænna þjóða. FA taldi báðar fullyrðingar hæpnar.

„Landlæknisembættið virðist byggja á gögnum Hagstofunnar um gosdrykkjaneyzlu, sem ekki eru sundurliðuð í sykraða og ósæta drykki, þ.m.t. kolsýrða vatnsdrykki, og álykta út frá þeim um neyzlu á sykruðu gosi. Þessi gögn eru ekki sambærileg við þau gögn un neyzlu sykraðs goss sem önnur norræn ríki nota, auk þess sem þau eru að hluta til orðin 7-8 ára gömul,“ sagði í bréfi FA. Þar var vitnað til talna markaðsgreiningar Nielsen, gagna úr kassakerfum mikils meirihluta verzlana á Íslandi, um sölu sykraðra drykkja, en samkvæmt þeim kæmi innan við fimm tungur sykurneyzlu íslendinga úr gosdrykkjum, miðað við þá tölu sem Landlæknisembættið hafði sjálf birt, um að sykurneyzla á mann væri tæplega 42 kíló árið 2014.

FA benti á að mikilvægt væri að ákvarðanir eins og þær sem Landlæknisembættið legði til væru ekki teknar á grundvelli rangra gagna, en embættið hefði því miður ekki sinnt óskum framleiðenda og innflytjenda gosdrykkja um samtal um það hvernig mætti tryggja að embættið byggði tillögur sínar á réttum gögnum. FA bauð fram slíkt samtal og að útvega ráðuneytinu réttar upplýsingar. Erindinu var ekki svarað.

Rúmu ári síðar ritaði FA ráðherra aftur bréf, til að gera athugasemd við að í grein ráðherra, þar sem greint var frá aðgerðaáætlun landlæknisembættisins í því skyni að draga úr neyzlu sykurs, væri hin ranga tala um hlutfall sykurneyzlu landsmanna úr sykruðum gos- og svaladrykkjum endurtekin. Vísað var til þess að í aðgerðaáætluninni, þar sem annars var mikið af hlekkjum á birt gögn, var enginn hlekkur á útreikninga að baki þessari tölu. Farið var fram á að ráðuneytið afhenti, á grundvelli upplýsingalaga, þau gögn og útreikninga sem lægju að baki fullyrðingu ráðherra. Ennfremur var boð félagsins um samráð og samtal við ráðuneytið og stofnanir þess, í þágu réttra upplýsinga, ítrekað. Rúmum mánuði síðar barst tölvupóstur frá ráðuneytinu, þar sem fram kom að aðgerðaáætlunin – þar sem ekki var vísað til gagna eða útreikninga – lægi að baki fullyrðingunni. Boð um samtal og upplýsingar var ekki þegið.

Enn skrifaði FA ráðherra í nóvember 2019, eftir að fram hafði komið í fréttum að ráðherra hygðist skipa starfshóp til að vinna að utfærslu á sykurskatti. Í bréfinu var boð félagsins um samráð, samtal og upplýsingar enn ítrekað. „Það er einlæg von félagsins að starfshópur ráðherra leiti réttra gagna, bæði hér á landi og erlendis, í stað þess að styðjast við samantektir Landlæknisembættisins, sem sýnir furðulegt áhugaleysi á að hafa það sem sannara reynist,“ sagði í bréfi FA.

Ráðuneytið svaraði ekki bréfinu og FA eða félagsmenn þess hafa heldur ekkert heyrt frá starfshópnum.

FA sendi ráðherra fjórða erindið 26. júní sl., eftir að greint hafði verið frá því í dagbók ráðherra að hún hefði átt fund með formanni starfshópsins. FA óskaði upplýsinga um skipan, starf og upplýsingaöflun hópsins. „Hafi starfshópurinn ekki lokið störfum, er hér með ítrekað fjórða sinni boð FA og félagsmanna þess um samráð og samtal við ráðuneytið og stofnanir þess um hvernig tryggja megi að rétt gögn um sykurneyzlu Íslendinga liggi fyrir við stefnumótun ráðuneytisins,“ sagði í bréfi FA. Hinn 7. júlí barst svar í tölvupósti frá ráðuneytinu um að starfshópurinn væri enn að störfum, en það myndi dragast vegna sumarleyfa að svara erindinu. Því er enn ósvarað.

Petta áhugaleysi á réttum gögnum í málínu og samtali við fyrirtæki, sem eiga augljósra hagsmuna að gæta, vekur mikla furðu og hefur ekki verið útskýrt eða rökstutt af hálfu ráðuneytisins eða stofnana þess.

Víkjum þá að þeim gögnum sem starfshópurinn notast við. Í fyrsta kafla skýrslunnar er vitnað til áðurnefndrar aðgerðaáætlunar Landlæknisembættisins frá því í júní 2019 og ekki einu orði vikið að þeim athugasemnum sem gerðar hafa verið við gagnanotkunina sem þar

liggur að baki. Hópurinn vitnar síðan til „frumniðurstaðna úr landskönnum á mataræði landsmanna, fyrir aldurshópinn 18-50 ára árin 2019-2020“ en þær eru sagðar sýna að 35% af sykurneyslu landsmanna á þessum aldri komi úr sykruðum gos- og svaladrykkjum, orku- og íþróttadrykkjum. Þetta eru ný gögn og ákveðið lykilatriði í skýrslunni. Talan er á sama róli og hin umdeilda fullyrðing landlæknis, en virðist ná til mun breiðara úrvals drykkja en talan í aðgerðaáætluninni og á við um tiltekinn aldurshóp en ekki þjóðina alla. Í skýrslu starfshópsins, þar sem birtir eru tugir hlekkja á bakgrunnsefni, er hins vegar enginn hlekkur á frumniðurstöður mataræðiskönnumunarinnar og engin leið að sannreyna upplýsingarnar, flokkun matvæla í könnuninni eða þær aðferðir sem notaðar voru við að afla gagnanna.

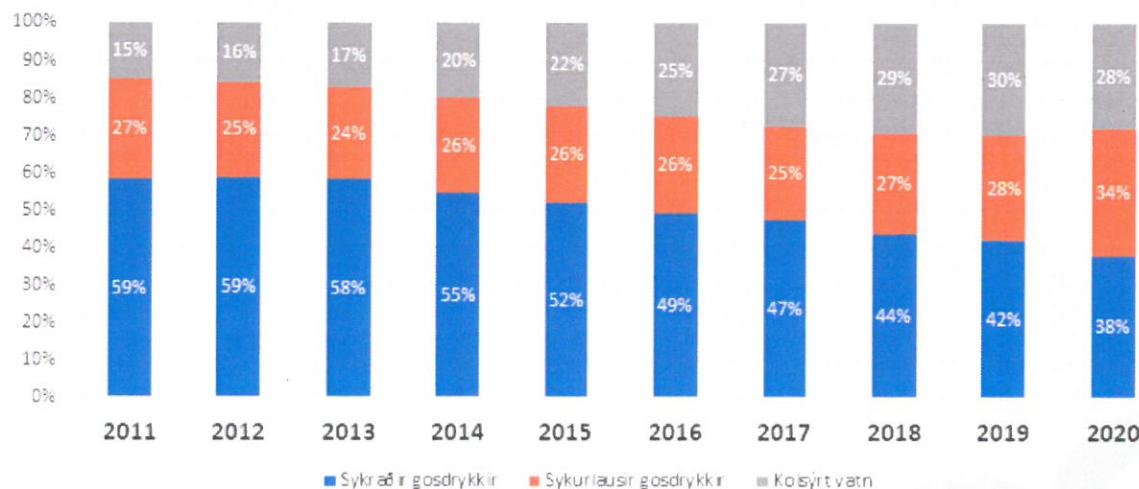
Þannig er allsendis óljóst hvað hugtakið „sykraðir gos- og svaladrykkir, orku- og íþróttadrykkir“ felur í sér. Gróft mat FA á framlagi sykraðra gosdrykkja til sykurneyzlu landsmanna, byggt á raunverulegum sölutölum, gefur til kynna að ca. 5,5 kg af sykurneyzlu hvers íbúa á Íslandi komi úr gosdrykkjum. Ef bætt er við íþróttu-, orku- og heilsudrykkjum (sem flestir eru sykurlausir) og mjólkurdrykkir ekki taldir með í þeirri tölu, bætast við ca. 1,4 kg á mann. Samtals eru þetta 7,9 kg eða um 16% af þeim 42 kg af sykri, sem er neyzlan á mann samkvæmt síðustu töllum sem Landlæknisembættið hefur birt (frá 2014). „Svaladrykkir“ er einfaldlega alltof óljós skilgreining til að reyna að meta hvaða vörur eru undir. Alltént er mjög langur vegur á milli mats FA á framlagi drykkjarvörumarkaðarins til sykurneyzlu og þeirra talna, sem starfshópur ráðuneytisins notast við til að undirbyggja tillögur sínar um íþyngjandi skattlagningu.

Félag atvinnurekenda fer þess á leit við ráðuneytið, á grundvelli upplýsingalaga, að það veiti félagini aðgang að frumniðurstöðum úr landskönnum á mataræði landsmanna, fyrir aldurshópinn 18-50 ára árin 2019-2020.

II. Hver er þróunin í sykurneyzlu?

Samkvæmt gögnum sem Landlæknisembættið hefur sjálft birt dróst sykurneyzla á mann á Íslandi verulega saman á fyrstu árum aldarinnar, fór úr 53 kílóum á mann á árunum rétt fyrir

HLUTFÖLL GOSDRYKKJARSÖLU EFTIR FLOKKUM SKV NIELSEN GÖGNUM

aldamótin niður í tæplega 42 kíló árið 2014 eins og áður sagði. Í skýrslunni sem hér er til umræðu kemur ekkert fram um hvað hin nýju gögn segja okkur um þróun sykurneyzlu eða hver neyzlan er á mann árin 2019-2020 samkvæmt frumniðurstöðum mataræðiskönnumunarinnar. Enda virðist starfshópurinn ekki hafa neinn áhuga á því hvernig sykurneyzla hefur þróazt án sykurskatta.

Gögn um þróunina í neyzlu gosdrykkja, sem FA hefur áður ítrekað bent ráðuneytinu á og boðið starfshópnum, segja mjög afdráttarlaust þá sögu að hlutfall sykraðra gosdrykkja af markaðnum hafi farið hratt lækkandi á undanförnum árum. Hér er átt við gögn frá markaðsgreiningu Nielsen, beinharðar sölutölur úr kassakerfum verzlana, sem eru mun áreiðanlegri en gögn fengin með spurningalistum. Myndin hér að framan sýnir þróunina á árunum 2011 til 2020.

Undanfarinn áratug hefur hlutfall sykraðra gosdrykkja af markaðnum lækkað úr 59% í 38%, um leið og hlutfall kolsýrðra vatnsdrykkja hefur nær tvöfaldast, úr 15% í 28%. Þetta er hröð og ápreifanleg þróun, til komin vegna breyttra áherzlna gosdrykkjaframleiðenda í takt við breyttar kröfur neytenda og aukna meðvitund um mikilvægi þess að draga úr sykurneyzlu. Engu að síður leggur starfshópurinn til að skattahækkun á gosdrykki verði sett í forgang.

Segjum nú sem svo að sykurskattur verði lagður á gosdrykki og þróunin haldi áfram með svipuðum takti. Munu stjórnvöld þá þakka það sykurskattinum? Í mörgum löndum þar sem sykurskattar hafa verið lagðir á hefur neyzlubreytingin verið mun minni í kjölfarið en þessi þróun á Íslandi undanfarinn áratug og talsmönnum neyzlustýringar með sköttum samt þótt ástæða til að fagna stórkostlegum framförum í lýðheilsu.

FA furðar sig mjög á því að í skýrslu starfshópsins sé engin umfjöllun um þróun sykurneyzlu á Íslandi undanfarna áratugi og tengsl hennar við þau heilsufarslegu vandamál, sem heilbrigðisyfirvöld vilja fyrirbyggja með því að stuðla að minni sykurneyzlu. Er eitthvert leyndarmál hvað nýjustu kannanir segja okkur um sykurneyzlu Íslendinga?

III. Af hverju þarf að flækja skattkerfið aftur eftir að það var einfaldað?

Tillögur starfshópsins eru sama marki brenndar og tillögur Landlæknisembættisins áður; að næðu þær fram að ganga væri snúið af þeirri braut í átt til einföldunar skattkerfisins sem fetuð hefur verið undanfarin ár með niðurfellingu vörugjalda og minni mun á milli skattþrepa virðisaukaskattks. Tillögur meirihluta hópsins fela í raun í sér að matvæli verði skattlöögð í þremur virðisaukaskattsþrepum; ávextir og grænmeti bæru 0% skatt, gosdrykkir (og kannski fleiri „óhollar“ vörur) 24% og aðrar vörur 11%. Þar að auki yrði vörugjaldi bætt á sumar sykraðar vörur, sumar vörur með sætuefnum og sumar vörur sem innihalda sítrónusýru.

Líkt og FA hefur áður bent ráðuneytinu á, myndi þetta valda jafnt smásöluverzlunum sem og framleiðendum og heildsöllum matvöru verulegri fyrirhöfn og kostnaði og hafa af atvinnulífinu það hagræði, sem felst í einfaldara skattkerfi.

Félagið tekur því eindregið undir athugasemdir fulltrúa fjármála- og efnahagsráðuneytisins í starfshópnum, sem leggst gegn því að gerðar verði breytingar á virðisaukaskattskerfinu í þágu lýðheilsumarkmiða.

Það myndi hins vegar einfalda skattkerfið í stað þess að flækja það ef þeir tollar, sem enn eru lagðir á innflutt grænmeti og geta stuðla að tvö- eða þrefoldun á verði þess, væru felldir niður.

IV. Af hverju eru bara sumar sykraðar vörur skattlagðar – og af hverju ýmsar vörur með engum sykri?

Þegar rýnt er í tillögur hópsins er erfitt að finna innra röklegt samhengi – eða köllum það heila brú – í því hvaða vörur skuli bera vörugjald og hækka í verði um 20% og hverjar ekki.

- Starfshópurinn vill í fyrsta lagi að hækkaðar verði álögur á sykraða gosdrykki, svaladrykki og íþróttu- og orkudrykki. Hér virðist átt við drykki með viðbættum sykri.
- Í öðru lagi vill starfshópurinn leggja háan skatt á sambærilega drykki með sætuefnum. Rökstuðningurinn er að þessir drykkir viðhaldi löngun í sætt bragð og innihaldi sýrur, sem hafi glerungseyðandi áhrif.
- Í þriðja lagi vill starfshópurinn leggja sama skatt á kolsýrða vatnsdrykki án sykurs og sætuefna ef þeir innihalda sítrónusýru. Það er einnig gert með vísan til tannverndarsjónarmiða.
- Í fjórða lagi vill starfshópurinn leggja sambærilegan skatt á sælgæti, orku- og prótínstykki, kex, kökur og sætabrauð.

Þetta bendir til þess að skatturinn sé alls ekki sykurskattur, heldur sé hann hugsaður líka sem t.d. tannverndarskattur og er líklega réttast að kalla hann bara neyzlustýringarskatt. Að leggja hann á sykurlausa drykki með sætuefnum og sítrónusýru hlýtur hins vegar að draga úr þeim tilætluðu áhrifum margumræddrar aðgerðaáætlunar að beina neyzlu fólks í vörur sem ekki innihalda sykur. Þannig er hinn augljósi valkostur við sykraða drykki, drykkir með sætuefnum, ekki gerður eftirsóknarverðari og hlýtur það að teljast mikið umhugsunarefni.

Starfshópurinn vill hins vegar *ekki* leggja neyzlustýringarskatt á náttúrulega ávaxtasafa, þrátt fyrir að þeir innihaldi mikið af bæði sykri og sýrum og læknar og tannlæknar vari við óhóflegri neyzlu þeirra vegna hættu á t.d. sykursýki, þyngdaraukningu og glerungseyðingu. Í kynningarrefni Landlæknisembættisins sjálfs, t.d. veggspjaldinu „Pitt er valið“ er varað við neyzlu allra drykkja með sýrustig undir 5,5, en í þeim hópi eru m.a. hreinir ávaxtasafar án viðbætts sykurs.

Starfshópurinn vill heldur *ekki* leggja neyzlustýringarskatt á mjólkurvörur þótt þær séu margar hverjar dísætar, t.d. kókómjólk eða engjaþykki (í 100 g af Coca Cola eru 10,6 g af sykri, í sama magni af engjaþykki frá MS eru 13-16 g og af kókómjólk 8,7 g). Rökin eru þau að mjólkurvörur veiti ýmis næringarefnini. Það er hins vegar líka tilfellið með t.d. ýmis orku- og prótínstykki. Í þessum rökstuðningi er því ekki heil brú.

Hópurinn vill setja skatt á drykkjarvörur í forgang, án annars rökstuðnings en þess að framlag sykraðra drykkja til sykurneyzlu sé 35%. Framlag sælgætis, orku- og prótínstykkja, kex og sætabrauðs er hins vegar líka sagt 35% í skýrslunni en samt á skattlagning á þær vörur ekki að vera í sama forgangi. Hvers vegna er ekki útskýrt.

Um 30 prósentin sem eru eftir er ekkert rætt í skýrslunni, nema hvað sætir mjólkurdrykkir eru afgreiddir í einni setningu. Við ættum þó að geta gefið okkur að sá sykur sé jafnhættulegur og hin 70 prósentin. Hvað á að gera t.d. við sykurríkt kakóduft, sem blandað er við mjólk eða vatn til að búa til sæta drykki? Þannig mætti áfram telja.

Afframangreindu má sjá að miklar innri mótsagnir eru í tillögum hópsins, sem fyrir vikið mismuna vörum og framleiðendum með órokstuddum og ómálefnalegum hætti, fyrir utan hvað þessi skortur á samkvæmni gerir þær flóknar í allri framkvæmd.

V. Af hverju að búa til nýtt flækjustig og óþarfa vinnu fyrir opinberar stofnanir?

Meira um flækjustigið í framkvæmd tillagnanna. Það kemur óneitanlega á óvart að starfshópur sem falin var „útfærsla“ á aðgerðaáætlun Landlæknisembættisins hafi ekkert hugsað út í hina tæknilegu útfærslu eigin tillagna, en hana vantar í skýrsluna.

Við álagningu vörugjalda er varla um annað að ræða en að miða við tollskrárnúmer. Tollskráin er barn síns tíma og oft ekki skýrt undir hvaða tollskrárnúmer tiltekin vara fellur. Mikil vinna og fyrirhöfn tollayfirvalda, með tilheyrandi kostnaði, hefur í áranna rás farið í að finna út úr því hvernig tollflokk skuli vörur. Fyrir fyrirtæki, sem hafa hagsmuni af því að varan flokkist í eitt tollskrárnúmer frekar en annað vegna mismunandi gjaldaálagningar, hefur það líka kostað mikið fé og fyrirhöfn að afla gagna vegna tollflokkunar og að sækja mál gagnvart tollayfirvöldum og eftir atvikum yfirskattanefnd. Niðurfelling tolla og vörugjalda á stærstum hluta tollnúmera hefur einfaldað kerfið, en tillögur starfshópsins stefna að því að flækja það aftur, með tilheyrandi fyrirhöfn og kostnaði.

Búast má við ótal álitamálum um hvernig beri að flokka vörur, t.d. út frá sykurinnihaldi. Hér að neðan er skjáskot úr tollskránni, sem varpar kannski einhverju ljósi á flækjustigið hvað brauð og kex varðar.

1905	Brauð, sætabrauð, kökur, kex og aðrar brauðvörur, einnig með kakaó; altarisbrauð, lyfjahylki, innsiglunaroblátur, risþynnur og ápekkar vörur:
1905.1000	— Hrökkbrauð
1905.2000	— Hunangskókur (engiferkókur) og þess háttar — Sætakex; vöflur og kexþynnur: — — Sætakex:
1905.3110	— — — Húðað eða hjúpað með súkkulaði eða með kremi sem inniheldur kakaó
1905.3120	— — — Án glúteins og próteins og sérstaklega tilreidd fyrir ofnæmis- og efnaskiptasjúklinga — — — Annað:
1905.3131	— — — — Piparkókur
1905.3132	— — — — Sætakex og smákókur, sem innihalda minna en 20% af sykri
1905.3139	— — — — Annað sætakex og smákókur — — Vöflur og kexþynnur:
1905.3201	— — — Húðað eða hjúpað með súkkulaði eða með kremi sem inniheldur kakaó
1905.3209	— — — Aðrar
1905.4000	— Tvbókur, ristað brauð og ápekkar ristaðar vörur — Annað: — — Brauð: — — — Með fyllingu sem er að meginhluta úr smjöri eða óðrum mjólkurafurðum (t.d. hvítlaukssmjör)
1905.9019	— — — Annað — — Ósætt kex:
1905.9021	— — — Án glúteins og próteins og sérstaklega tilreidd fyrir ofnæmis- og efnaskiptasjúklinga
1905.9029	— — — Annað
1905.9030	— — Saltkex og kryddkex — — Kökur og konditorstykki:
1905.9041	— — — Án glúteins og próteins og sérstaklega tilreidd fyrir ofnæmis- og efnaskiptasjúklinga
1905.9049	— — — Önnur — — Bökur, þ.m.t. pitsur (pizza):
1905.9051	— — — Sem innihalda kjöt
1905.9059	— — — Aðrar
1905.9060	— — Nasl svo sem skifur, skrúfur, hringir, keilur, stangir o.p.h. . — — Annars:
1905.9091	— — — Með viðbættum sykri eða óðrum sætuefnum
1905.9099	— — — Annað

Annað dæmi sem varpað getur ljósi á flækjustigið er að drykkjarvörur í sömu vörulínu, sem falla undir sama tollskrárnúmer, geta ýmist innihaldið sítrónusýru eða ekki. Sérstök skattlagning á drykki með sítrónusýru krefst þess þá að búin séu til ný tollskrárnúmer með tilheyrandi umstangi og tollskráin, sem inniheldur nú um 9.000 númer, verði flækt enn frekar. Í tollskránni er ekki heldur gerður greinarmunur á kolsýrðum drykkjum eftir innihaldi og sykrað gos, ósykraðir kolsýrðir vatnsdrykkir og gos með sætuefnum er í sömu tollskrárnúmerum.

Tillögur starfshópsins stefna okkur aftur djúpt inn í vörugjalfafrumskógin, sem við vorum nýbúin að koma okkur út úr til mikils léttis jafnt fyrir verzlunina og opinberar eftirlitsstofnanir. Eftirlit með skattlagningu verður umfangsmeira, torveldara og dýrara nái tillögurnar fram að ganga. Að mati FA er þetta afskaplega misráðið og illa rökstutt. Tillögurnar virðast bera vott um að höfundar þeirra hafi lítinn skilning jafnt á rekstri fyrirtækja og stjórnsýslunnar.

VI. Hvað koma koffíndrykkir málínu við?

Það vekur nokkra furðu FA að í skýrslunni er talsverðu þúðri eytt í að fjalla um neyzlu ungmenna á koffíndrykkjum, sem í skýrslunni eru reyndar kallaðir „koffínríkir orkudrykkir“ og svefnleysi og önnur vandamál sem þeirri neyzlu fylgi. Hér virðist hugtakanotkunin eitthvað á reiki, enda er mikill meirihluti koffíndrykkja sykurlaus og fellur því ekki undir það hlutverk hópsins að útfæra aðgerðir til að draga úr sykurneyzlu.

Að draga úr neyzlu koffíns meðal ungmenna er allt annað verkefni og torséð hvað það kemur aðgerðaáætluninni við – nema að meinингin sé að setja líka neyzlustýringarskatt á koffíndrykki. Þá byrjar líklega að fara um margan kaffi- og tedrykkjumanninn, að ekki sé talað um kaffihúsaeigendur.

Hér má velta upp aftur þeirri almennu spurningu sem FA hefur áður sett fram við ráðuneytið: Ef sá neyzlustýringarskattur sem gerð er tillaga um í skýrslu starfshópsins verður að veruleika, hvað kemur þá næst? Enginn hörgull er á matvörum sem eru óhollar ef þeirra er neytt í óhófi. Verður lagður koffínskattur á kaffi, te og aðra koffíndrykki? Transfituskattur á snakk og fransk? Fituskattur á smjör, hangikjöt og aðrar feitar vörur? Saltskattur á osta og unnar kjötvörur? Er skattlagningin, sem starfshópurinn leggur til, upphaf eða endir á „þeitingu efnahagslegra hvata til eflingar lýðheilsu“?

VII. Aðrar tillögur starfshópsins

Í skýrslu starfshópsins er kafli sem heitir „aðrar tillögur“, þ.e. tillögur sem snúa að öðru en að hækka skatta. Hér getur FA tekið undir ýmsar atriði, til dæmis tillögur um heilsueflandi vinnustaði og aukna heilbrigðisfræðslu, enda er félagið eindregið þeirrar skoðunar að fræðsla og upplýsing neytenda sé líklegri til að stuðla að hollara vali þeirra á vörum en boð og bönn. Það er einmitt aukin meðvitund um mataræði sem valdið hefur hinni miklu breytingu í gosdrykkjaneyzlu, sem lýst var í kafla II hér að framan.

Þegar kemur að tillöggunni „hvatning til matvælaframleiðenda um framleiðslu á hollari matvörum“ verður að taka fram að margir framleiðendur hafa orðið við slíkri hvatningu á undanförnum árum. Gosdrykkjaframleiðendur á Íslandi hafa til dæmis minnkað sykurnotkun í verksmiðjum sínum um tugi prósenta þrátt fyrir aukið framleiðslumagn og alþjóðlegir framleiðendur hafa opinberlega skuldbundið sig til að draga úr sykurnotkun.

Það verður hins vegar að segjast eins og er að hvatningin kemur einkum frá neytendum, sem verða æ meðvitaðri um mataræði sitt. „Hvatning“ stjórnvalda felst einkum í hótunum og íþyngjandi aðgerðum eins og eru aðalefni skýrslu starfshópsins. Það er ekki mjög hvetjandi þegar innlendir framleiðendur matvöru, innflytjendur og samtök þeirra eru ekki einu sinni virt svars eins og lýst er í kafla I hér að framan.

FA og félagsmenn þess í matvælaframleiðslu og -innflutningi lýsa sig reiðubúin til viðræðna við heilbrigðisyfirvöld um leiðir til að draga úr notkun sykurs í matvælaframleiðslu, alveg

sérstaklega ef slíkt samtal má verða til þess að afstýra slysi eins og því sem myndi felast í að hrinda skattlagningartillögum starfshópsins í framkvæmd.

VIII. Fimmta boðið um upplýsingar og samráð

Hér skal því ítrekað í fimmta sinn boð FA og félagsmanna þess um að setjast niður með ráðuneytinu og stofnunum þess og ræða hvernig setja megi fram réttar upplýsingar um sykurneyzlu á Íslandi og þróun hennar og leiðir til að draga úr henni með upplýsingu, fræðslu og hvatningu.

Að gefnu tilefni skal áréttuð hér að það er óskráð meginregla í íslenzkum stjórnsýslurétti að hver sá sem ber upp skriflegt erindi við stjórnvald eigi rétt á að fá skriflegt svar nema erindið beri með sér að svartsé ekki vænzt, en við setningu stjórnsýslulaga nr. 37/1993 hafi verið gengið út frá því að þessi regla gilti.

Virðingarfyllst,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA

Afrit: Bjarni Benediktsson fjármálaráðherra